

Vurdering av lengden på grunnskoleopplæring for voksne

Utdanningsdirektoratet har svart Fylkesmannen i Innlandet om hvem som bestemmer lengden på grunnskoleopplæring for voksne og når den voksne kan ta eksamen.

TOLKNINGSUTTALELSE | 22.10.2020

Gjelder

- [Opplæringslova - § 4A-1 Rett til grunnskoleopplæring for voksne](#)

Vi viser til e-post 14.11.2019. Bakgrunnen for henvendelsen er spørsmål fra et voksenopplæringscenter om lengden på opplæringen og hvem som bestemmer når den voksne kan ta eksamen.

Voksenopplæringscenteret opplyser at de vanligvis anbefaler to års grunnskole, slik at den voksne får en balast å bygge videre på i videregående opplæring. Noen følger ikke anbefalingene og ønsker å ta eksamen etter ett år.

Spørsmål 1:

Dere ønsker svar på om deltakeren selv eller voksenopplæringscenteret/kommunen bestemmer lengden på opplæringen og når deltakeren skal/kan ta eksamen.

Vår vurdering:

Retten til grunnskoleopplæring for voksne fremgår av opplæringsloven § 4A-1. Opplæringen skal tilpasses

den enkelte. Dersom den voksne ønsker å få vitnemål, må kommunen gi opplæring slik at kravene til vitnemål etter forskrift til opplæringsloven (forskriften) § 4-33 oppnås. Opplæringstilbudet må derfor omfatte opplæring den voksne trenger for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne. Det innebærer standpunktkarakter i fem fag, og eksamenskarakter i et fag med sentralt gitt skriftlig eksamen og et fag med lokalt gitt muntlig eksamen.

Lengden på opplæringen

Lengden på opplæringen må tilpasses behovet den enkelte voksne har. Det fremgår av Ot.prp.nr.44 (1999-2000) side 41 at lengden og omfanget av tilbudet skal «fastsetjast skjønnsmessig i det enkelte tilfelle». I hvilken grad søkeren selv kan påvirke lengden på opplæringen, må sees i sammenheng med søkerens egen oppfatning av opplæringsbehovet. Søkerens egenvurdering er likevel ikke avgjørende for lengden på opplæringen. Kommunen må gjøre en faglig vurdering av behovet den enkelte har. Det er ikke noe i veien for at kommunen anbefaler en lengde på to år, men det er viktig å være oppmerksom på at dette ikke nødvendigvis passer for alle.

Kommunen plikter å treffe et enkeltvedtak som sier noe om opplæringstilbudet: innholdet i opplæringen, blant annet hvilke fag, nivå plassering i de ulike fagene, organiseringen og lengden på opplæringen. Enkeltvedtaket skal være individualisert og baseres på den enkelte voksnes behov. Kommunen må derfor også påse at opplæringstilbudet utformes på en slik måte at deltakeren har mulighet til å nå kompetansemålene etter læreplanverket, jf. forskriften § 4-3. Dersom søkeren ønsker å fullføre opplæringen på kortere tid enn kommunen anbefaler, er det kommunen som til slutt bestemmer opplæringens lengde. Vi viser til at den voksne kan klage på enkeltvedtaket til Fylkesmannen.

Spørsmål 2:

Dere spør også om kommunen kan bestemme om en deltaker kan gå opp til eksamen, når deltakeren har fulgt opplæringen og fått standpunktkarakter. Dersom deltakeren ønsker å gå opp til eksamen tidligere enn kommunen anbefaler, må kommunen skrive ut vitnemål selv om deltakeren ikke har nådd kompetansemålene i tilstrekkelig grad til å kunne benytte seg av videregående skole på en tilfredsstillende måte.

I telefonsamtale 20.11.2019 opplyser dere at en deltaker kan få vitnemål selv om det ikke er vurderingsgrunnlag i faget. Hvis man da ikke kommer inn på den videregående skolen man ønsker på grunn av for dårlige karakterer eller manglende vurderingsgrunnlag, kan man da komme tilbake til kommunen og kreve retten til grunnskoleopplæring på nytt.

Vår vurdering:

Kravene til vitnemål

Det er viktig å skille mellom kravene til vitnemål for elever i grunnskolen og kravene til vitnemål ved grunnskoleopplæring for voksne.

Vitnemålskravene for elever i grunnskolen er regulert i forskriften § 3-37. Det stilles ikke noe krav til standpunktkarakter for å få vitnemål. Elever får vitnemål selv om de ikke har vurderingsgrunnlag (IV) i et eller flere fag.

Kravene til vitnemål for voksne som tar del i grunnskoleopplæring er regulert i forskriften § 4-33. Her stilles det både krav om standpunktkarakterer og eksamenskarakterer. Dersom faglæreren ikke har vurderingsgrunnlag i et fag skal det treffes et enkeltvedtak om «ikke vurderingsgrunnlag» (IV), jf. forskriften §§ 4-3 og 4-12 sjette ledd. Deltakeren oppfyller da ikke kravene til vitnemål, og kan ikke anses å ha fullført grunnskoleopplæringen. Hvis deltakeren derimot får karakteren 1 oppfylles vitnemålskravet. Se vårt rundskriv [Udir-3-2012](#) på side 14.

Bortfall av retten til grunnskoleopplæring for voksne

Voksnes rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven kapittel 4A faller bort når den voksne ikke lenger har rett til grunnskoleopplæring etter § 4A-1. Dette kan eksempelvis være dersom den voksne oppfyller kravene for rett til vitnemål for grunnskoleopplæring etter forskriften § 4-33. Den voksne kan imidlertid begynne på grunnskoleopplæringen flere ganger uten å fullføre, uten å miste retten til grunnskoleopplæring. Vi viser til vårt rundskriv [Udir-3-2012](#) på side 29-30.

Hvem bestemmer når deltakere som har fulgt opplæringen og fått standpunktkarakterer kan gå opp til avsluttende eksamen?

Deltakere får standpunktkarakter ved avslutningen av opplæringen i et fag, jf. forskriften § 4-12. En deltaker som har fulgt opplæringen og fått standpunktkarakter har altså fullført opplæringen i faget. For å få oppfylt sin rett til grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1, skal deltakeren trekkes ut til eksamen ved avslutningen av opplæringen i henhold til forskriften § 4-18, ettersom eksamenskarakterer er et krav for å få vitnemål.

En svak standpunktkarakter er ikke til hinder for å ta eksamen. Så lenge det er satt en standpunktkarakter har deltakeren vist tilstrekkelig kompetanse. Kommunen kan ikke da bestemme at deltakeren må vente med å ta avsluttende eksamen. Fullført opplæring i et fag utløser i samsvar med læreplanverket også en rett til å gå opp til avsluttende eksamen.

Vår referanse: 19/11387